

Литвиненко О.М.
студентка I курсу магістратури,
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

Кошель В.М.
старший викладач
кафедри дошкільної та початкової освіти
Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті висвітлюється різні підходи щодо проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування елементів логічного мислення у дітей дошкільного віку. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в педагогічній теорії, практичній діяльності та професійній підготовці майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: підготовка, майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, логічне мислення.

В статті освещается разные подходы по проблеме подготовки будущих воспитателей к формированию элементов логического мышления у детей дошкольного возраста. Проанализировано состояние исследуемой проблемы в педагогической теории, практической деятельности и профессиональной подготовке будущих воспитателей дошкольных учебных заведений.

Ключевые слова: подготовка, будущих воспитателей детей дошкольного возраста, логическое мышление.

The article highlights various approaches to the problem of training future educators to form elements of logical thinking in children of preschool age. The condition of the problem in educational theory, practice and training of future teachers of preschool education.

Key words: education, future teachers of preschool children logical thinking.

Актуальність статті. За останні роки вища школа кардинально переглядає зміст, організацію та вибір педагогічного інструментарію підготовки майбутнього фахівця у відповідності до сучасних пріоритетів в галузі освіти, національних потреб у сучасних професіоналах та кардинальних змін у системі освіти у світовому освітньому просторі. Ми свідомі того, що успішність здійснення професійної підготовки майбутнього вихователя ДНЗ до формування елементів логічного мислення дошкільників залежить від оптимальності визначення базисної системи взаємозалежних поглядів на сам процес підготовки, на основі врахування змін стратегічних цілей фахової підготовки та закономірностей побудови навчального процесу.

Як відомо, провідним напрямом й водночас умовою реалізації державної політики в галузі вищої освіти є підготовка педагогічних кадрів, здатних до професійної ді-

яльності в умовах переходу суспільства на інноваційні шляхи розвитку. У кожний період суспільного поступу створюється певна модель освіченої людини, яка відповідає сучасним соціально-економічним та ментальним вимогам суспільства. Саме вона першочергово визначає підходи до створення системи педагогічної освіти в ту чи іншу епоху.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Проблема модернізації змісту дошкільної освіти, що виникла у зв'язку з необхідністю фундаментального оновлення принципів її цілей та завдань, оптимізації життя сучасної дитини дошкільного віку відповідно до демократичних засад українського суспільства, є актуальною та першочерговою для науковців і практиків у сфері дошкільного виховання.

Особливої гостроти питання підготовки майбутніх вихователів до формування елементів логічного мислення у дітей дошкільного віку набуває в аспекті математичної освіти, де одним з провідних напрямів роботи є формування культури логічного мислення особистості, адже логіко-математична підготовка стимулює інтелектуальний розвиток, удосконалює вміння орієнтуватися в реальному житті, є своєрідною фізкультурою для мозку, сприяє формуванню світогляду, підвищенню якості професійної підготовки педагогів. Це обумовлює необхідність озброїти майбутніх фахівців з дошкільної освіти основами логіки, розумінням сутності логіко-математичної підготовки дітей, саме логіко-математичної, а не суто математичної. На жаль, традиційна система роботи вихователів дошкільних навчальних закладів з формування елементарних математичних уявлень виявляється малоефективною щодо розвитку логічного мислення дітей, пошуку шляхів вирішення різноманітних пізнавальних завдань. Крім того, вихователі під час проведення математичних занять не завжди заохочують дітей до роздумів і логічного доведення своїх тверджень. Усе це не спонукає дітей до міркувань, унеможливорює висловлювання власних думок. А тому логіко-математичні поняття формуються в дошкільників недостатньо, адже в процесі репродуктивного навчання педагоги-практики здебільшого дбають про обсяг знань, а не про засвоєння їх з погляду логіки.

Як бачимо, проблема удосконалення підготовки майбутніх вихователів з формування елементів логіки у дітей дошкільного віку є актуальною насамперед з точки зору її комплексності, котру можна описати і в аспекті перепідготовки вихователів, і в аспекті перебудови процесу логіко-математичної підготовки майбутніх фахівців на рівні вищого навчального закладу, і в дидактично-методичному аспекті, і в практичному аспекті, коли здійснюваний в ДНЗ навчально-виховний процес потребує спеціаліста, здатного не просто забезпечити засвоєння дошкільником певної сукупності знань, а й

спроможного розвивати пізнавальну сферу дитини, її життєву компетентність

Формулювання цілей статті. Проаналізувати стан підготовки майбутніх вихователів до формування елементів логічного мислення у дітей дошкільного віку в педагогічній теорії.

Виклад основного матеріалу. Нинішній етап розвитку українського суспільства, відродження національної культури українського народу визначає нові напрями і пріоритети вищої школи. У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття»), законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про дошкільну освіту», Національній доктрині розвитку освіти наголошується на необхідності підвищення якості підготовки педагогічних працівників, формуванні їхніх професійних умінь. Адже саме вміння у поєднанні зі здібностями є якісними показниками професіоналізму педагога, що є безпосередньою умовою розвитку особистості дитини, успішності навчально-виховного процесу в цілому [4; 8].

Вирішенню питань удосконалення професійної діяльності педагогів присвячені численні дослідження таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як А. Алексюк, Г. Ардамиров, Є. Барбін, С. Гончаренко, Г. Ковальчук, О. Мороз, Н. Ничкало, В. Сластьонін та багато інших. Автори констатують, що сучасна вища педагогічна освіта вирізняється динамічністю, варіативністю, різноманіттям організаційних форм та методів навчання студентів. Змінюється зміст предметної підготовки, переосмислюються підходи до методичної підготовки педагогів, зокрема, фахівців з дошкільної освіти. Молодий спеціаліст – вихователь ДНЗ повинен вміти працювати в умовах професійної конкуренції, розуміти, що тільки високий професіоналізм і творчість, ініціатива допоможуть посісти гідне місце в суспільстві і самореалізуватися в обраній професії. Підготовка сучасного вихователя, фахівця, справжнього знавця своєї справи, людини ерудованої, з широким світоглядом має здійснюватися з використанням найновіших

технологій, методик, вітчизняного та зарубіжного досвіду [11].

З цього погляду традиційна суб'єкт-об'єктна модель професійної підготовки студентів поступово втрачає свою актуальність, оскільки не гарантує повноцінних умов для активної педагогічної співпраці викладача і студента, мало сприяє розвитку їхнього особистісного потенціалу [13].

З іншого боку, як стверджують сучасні психологи (І. Бех, О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко тощо), відбулися суттєві зміни і в особистості нинішньої дитини-дошкільника. Сучасні діти не схожі на дітей середини ХХ століття: спостерігаються відмінності у їхньому мисленні, мовленні, процесах запам'ятовування і переробки інформації. Усе це потребує від вихователів уміння знаходити нові шляхи стимулювання розвитку дошкільників, індивідуалізації та диференціації навчально-виховного процесу [12].

Ціла низка вітчизняних та зарубіжних дослідників працювали над проблемою формування логіко-математичного мислення дошкільників. Так, безпосереднє відношення до проблеми формування логіко-математичного мислення мають роботи Б. Друзя, П. Істоміної, О. Маланюк, Т. Нікольської, М. Богдановича, М. Моро, А. Столяра, З. Михайлової та ін. [2].

Математичний розвиток у сучасних ДНЗ дуже часто зводиться до формування у дітей деяких понять і уявлень з області математики. При цьому недостатньо уваги приділяється формуванню логічних структур мислення, зв'язку математичної освіти з духовним життям дитини і її практичним досвідом, що не відповідає замовленню суспільства.

Відповідно до практики, що склалася упродовж тривалого часу (а це проведення здебільшого фронтальних форм роботи з дітьми), вихователі у більшій мірі орієнтовані на проведення навчальних занять, а не на цілеспрямований математичний вплив на розвиток кожної дитини у процесі повсякденного спілкування з нею.

Однією з причин згаданих вище недоліків математичної освіти є недостатня про-

фесійна готовність майбутніх вихователів до формування основ логіко-математичного мислення у дітей дошкільного віку.

Психолого-педагогічні основи процесу формування окремих професійно значимих умінь і навиків вихователя дошкільного закладу розкриті в роботах І. Ерофєєвої, М. Ковардалової, М. Пінчук, Л. Самбаренко, Л. Семушиної, Н. Ставрїнової та ін. Але проблеми підготовки майбутніх вихователів до формування основ логіко-математичного мислення дітей дошкільного віку, до впровадження інноваційних технологій при формуванні елементарних математичних уявлень у дошкільників поки що не знайшли належного дослідження [9].

Дослідження глибини та якості підготовки вихователів до впровадження інноваційних технологій при формуванні елементарних математичних уявлень у дошкільників були проведені вітчизняними науковцями Л. Зайцевою, К. Крутій [3; 6]. Вони зазначали, що одна з найважливіших умов модернізації освіти – професійне вдосконалення кадрів, як на етапі підготовки, так і під час педагогічної діяльності. Адже успішне розв'язання складних завдань навчання і виховання значною мірою залежить від педагогічної майстерності, наукової ерудиції, культури вихователя.

Грунтовний аналіз наукових праць і емпіричних матеріалів дозволяє також констатувати слабку розробленість не тільки системного теоретико-методичного, але й науково-технологічного забезпечення підготовки майбутніх вихователів до формування елементів логічного мислення у дітей дошкільного віку.

Вище зазначене, дозволяє зробити висновок про те, що досліджувана проблема багатогранна і не може бути вичерпана даною працею. Багато питань чекають подальшого вивчення і вирішення. Це, зокрема, вивчення особливостей роботи з обдарованими дітьми; а також розробка окремих методик для роботи батьків з питань формування основ логіко-математичного мислення у дітей вдома.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Баглаєва Н. І. Розвиток логічних умінь дитини. Серіації за величиною, масою, об'ємом, розташуванням / Н. І. Баглаєва // Дошк. виховання. – 2000. – № 10. – С. 7 – 12.
2. Бондаренко О.В. Психолого-педагогічні аспекти формування креативності майбутніх вихователів у процесі їх підготовки до здійснення математичного розвитку дітей дошкільного віку / О.В. Бондаренко, О.І. Гришко // Інноваційний потенціал професійної підготовки майбутніх фахівців початкової і дошкільної освіти : зб. наук. праць – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2015. – Вип. 2. – С. 71-82.
3. Зайцева Л. І. Формування математичної компетентності дітей молодшого дошкільного віку. Орієнтовні конспекти занять та практичні ситуації для дітей віком 3-4 років : метод. посібник / Л.І. Зайцева. – Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2010. – 178 с.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» // Дошк. виховання. – 2001. – № 2. – С. 3–7.
5. Зброй В. Розвиток логіко-математичного мислення дошкільника в грі / Валентина Зброй // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2011. – Вип. 36. – С. 181 – 184.
6. Крутій К.Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників / К.Л. Крутій, Л.С. Плетеницька. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС ЛТД», 2002. – 156 с.
7. Лазарович Н. Логіко-математичний розвиток дітей дошкільного віку : метод. рекомендації з навч. дисципліни / Н. Лазарович, С. Чупахіна. – Івано-Франківськ, 2015. – 90 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ столітті. – К., 2002.
9. Підлипняк І. Ю. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти / І. Ю. Підлипняк // Психолого-педагогічні проблем сільської школи. – Умань, 2013. – Вип. 44. – С. 28 – 34.
10. Плетеницька Л. Логіко-математичний розвиток дошкільників (за програмою «Дитина в дошкільні роки») / Л. Плетеницька, К. Крутій. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПС ЛТД», 2002. – 156 с.
11. Скалозуб Т. Проблема підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ird.npu.edu.ua/files/skalozub.pdf>
12. Харченко А.А. Психолого-педагогічні вимоги до професійної компетентності педагога дошкільного закладу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/search?q=Психолого-педагогічні+основи+процесу+формування+окремих+професійно+значимих+умінь+i+навиків+вихователя+дошкільного+закладу>
13. Шаран О. Моделювання у процесі формування професійно-математичної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти / О. Шаран // Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». – 2017. – Вип. 4 / 36. – С. 291 – 300.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ДИТИНИ

У статті зроблено спробу узагальнити дослідження про вплив дошкільного виховання на розвиток дітей. У першій частині здійснено аналіз теоретичних питань, пов'язаних із розвитком дитини, далі представлено методологічні передумови та результати досліджень. Результати досліджень вказують на те, що в дошкільних навчальних закладах велика увага приділяється індивідуалізованому підходу до кожної дитини. Вихователі (вчителі) використовують різноманітні форми роботи з дітьми, які сприяють розвитку їхніх зацікавлень та вирівнюють дефіцити. Індивідуальний розвиток дітей дошкільного віку є складною дослідницькою проблемою. Уміло організований процес нагляду, навчання і виховання має вирішальний вплив на подальший розвиток дитини.

Ключові слова: діяльність дошкільних навчальних закладів, індивідуальний підхід, розвиток дитини.

Стаття представляє собою спробу підвести итоги дослідженням про вплив дошкільного виховання на розвиток дітей. В першій частині представлено аналіз теоретичних питань, пов'язаних із розвитком дитини, а в емпіричній частині представлені методологічні передумови та результати досліджень. Итоги исследований показывают, что в детских садах уделяется большое внимание индивидуализированному подходу к отдельным детям. Учителя используют разнообразные формы работы с детьми, позволяя им развивать интересы и выравнивать дефицит. Индивидуальное развитие детей дошкольного возраста представляет собой важную проблему исследования. Умело организованный процесс воспитательных учреждений в образовательном и дидактическом плане имеет решающее влияние на дальнейшее развитие ребёнка.

Ключевые слова: деятельность детского сада, индивидуальный подход, развитие ребёнка.

The paper presents the attempt of summarizing the research concerning the influence of the pre-school education on the development of children. In the first part the analysis of theoretical issues connected with the development of children has been presented. In the second empirical part the methodological assumptions as well as research results have been provided. The research results indicate that in pre-schools the great emphasis is put on the individual approach towards children. Teachers apply diversified forms of working with children enabling them to develop their interests as well as to rebalance deficits. The individual development concerning children at the pre-school age constitutes a crucial research problem. The skillfully organized process concerning care, education and teaching provides the important impact on further development of children.

Key words: pre-school activities, individual approach, development of a child.

У статті зроблено спробу узагальнити дослідження про вплив дошкільного виховання на розвиток дітей. Індивідуальний розвиток дітей дошкільного віку є важливою дослідницькою проблемою. Уміло організований процес догляду, виховання і навчання є вирішальним у подальшому розвитку дитини.

Марта Котарба-Каньчугувська у своїй статті «Кілька зауважень про дошкільне виховання у Польщі в європейській порівняльній перспективі» стверджує, що участь дітей в дошкільному вихованні надає їм багато переваг. До них належать: реальне вирівнювання освітніх можливостей для дітей з різних верств суспільства, розвиток емоційної зрі-

лості і соціальних навичок дитини, набуття нового досвіду під час гри, що стимулює її психомоторний розвиток, підтримка психічного розвитку і виправлення можливих порушень або розладів, а також формування готовності дитини до навчання у школі [8, с. 76-77].

На основі моделі психосоціального розвитку Еріка Г. Еріксона [5, 6], Анна І. Бжезінська перераховує три сфери компетенцій, які з'являються послідовно у дитинстві [2]: довіра до світу, до себе й інших людей, автономія і вільна воля та ініціатива [4, с. 9-10].

Діти, які відвідують дитячий садок, де повинні дотримуватися обов'язкових принципів та правил під час спілкування з однолітками і